

рмації і користування українською мовою з метою розвитку професійного мовлення.

Актуальними напрямками подальшої розробки окресленої проблеми є розробка методології та перспективної методики навчання україномовного професійного мовлення студентів аграрних ВНЗ на підґрунті комунікативної та предметної компетентностей в україномовному контексті.

Література

1. Зязюн І.А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти / І.А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / [за ред. І.А. Зязюна]. – К. : Віпол, 2000. – С. 11–57.
2. Куляс П. Лінгвістична компетентність науковця і педагога: знати тенденції в житті мови / П. Куляс // Вища освіта України. – 2005. – № 1 (15). – С. 85–93.
3. Леднев В.С. Содержание образования : учеб. пособие / В.С. Леднев. – М. : Высшая школа, 1989. – 360 с.
4. Серый А.В. Психологические механизмы функционирования системы личностных смыслов / А.В. Серый. – Кемерово, 2002. – 187 с.
5. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Керівник – професіонал нової формації / Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. РОМАНОВСЬКИЙ // Вища освіта. Український теоретичний та науково-методичний часопис. – 2002. – № 1. – С. 34–39.
6. Энциклопедия профессионального образования : в 3-х т. / [под ред. С.Я. Батышева. – М. : АПО, 1998. – 568 с.
7. Юпитов В.А. Проблематика и особенности психологического консультирования в вузе / В.А. Юпитов // Вопросы психологии. – 1995. – № 4. – С. 50–56.

СУЩЕНКО Т.І.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОНОВЛЕННЯ Й МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

“У тому, що гуманна освіта має бути попереду спеціальної, немає найменшого сумніву..., а реальна освіта є згубною для людини, якщо попередньо вона не розвинута гуманно. Під гуманною освітою слід розуміти розвиток людського духу”

К.Д. Ушинський

Існуюча система підвищення кваліфікації в Україні стримує інтенсифікацію та модернізацію вищої освіти, про що свідчить отримання в процесі дослідження відповідної достовірної й систематичної інформації про критерії стану її розвитку на основі науково обґрунтованої порівнянності необхідних даних, врахування суттєвих змін в субординації системи цінностей, зумовлених формуванням нового типу відносин у суспільстві, потребами в новій світоглядній орієнтації, нових явищ культури, спрямованих на оптимізацію прихованого духовного потенціалу особистості та продуктивного діалогу.

Найвагомішим ресурсом у пошуках оновлення вищої освіти України є наявність у вищих навчальних закладах неординарних викладачів, яким

притаманні принципово інші підходи до розуміння й оцінки особливостей високопродуктивності своєї педагогічної діяльності, протилежних традиційним стереотипам професійної свідомості.

Втім, надто повільно розгортається в Україні система післядипломної освіти, професійна перепідготовка дорослих. У жалюгідному стані перебуває перекваліфікація викладачів, хоча рух у цьому напрямі все ж розпочався практичним втіленням державного замовлення на відкриття магистратури з педагогіки вищої школи.

Неповноцінність існуючої системи підвищення професійної компетентності, професіоналізму викладачів вищої школи в основному у вигляді місячного стажування, курсова перепідготовка, розподілена за різними відомствами в установах і університетах, далека від досконалості. У такому вигляді вона існує лише завдяки вимогам ректоратів, міністерств та управлінських установ.

Труднощі полягають і в тому, що досі не визначена ієрархія того мінімуму обов'язкових знань і професійних умінь, які виправдовують зміст самого ключового поняття “підвищення кваліфікації”. Сучасне про нього уявлення не виправдовує ідеал випереджальної професійної готовності викладача до роботи у ВНЗ.

Мета статті – розкрити науковий задум комплексного теоретичного й дослідно-експериментального дослідження системи професійної підготовки й підвищення кваліфікації викладачів вищої школи в Класичному приватному університеті, висвітлити результати дослідження концептуальних підходів до оновлення й модернізації системи підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. Науковий керівник дослідження – доктор наук з державного управління, професор, ректор університету В.М. Огаренко.

Наші попередні концептуальні підходи й висновки щодо органічного поєднання підготовки й підвищення кваліфікації викладачів будь-яких спеціальностей підтверджують необхідність оволодіння ними основами педагогічної теорії й практики з метою цілісного професійного розвитку і саморозвитку професіоналізму сучасного викладача та реалізації державних вимог до його діяльності.

Необхідність цілеспрямованої педагогізації підвищення кваліфікації зумовлюється ще й визнанням складності сучасного соціуму, вузівського педагогічного процесу, спрямованого на сформованість внутрішніх професійних спонукань, до успішної професійної самореалізації, де вирішальну роль відіграє прогнозування можливих педагогічних і психологічних ефектів вирішення життєвих та ділових особистісних завдань, зосереджених на життєвих планах, перспективах, очікуваннях, ідеалах тощо.

На думку сучасних дослідників, будь-яка система стає педагогічною, якщо в її просторі людина має можливість виявити і розвивати свій людський потенціал у педагогічній реальності [1, с. 14].

Великий евристичний матеріал містять дуже необхідні теоретико-емпіричні доробки сучасних психологів у вивченні сутності професіоналі-

зму та кваліфікації викладача вищої школи, пов'язаних з побудовою образу професійної діяльності, структурно-функціональним аналізом його професійної функції та регуляцією професійної поведінки. Усі ці наукові роботи мають стати невід'ємною складовою життєвого шляху кожного професіонального працівника вищої школи [2].

Основна ідея концепції базується на системно-функціональній теорії безперервного розвитку професіоналізму викладача вищої школи, що дає змогу розглядати природу його професійної майстерності як невіддільну від об'єктивної структури гуманної педагогічної діяльності, генетично з нею пов'язану, що пізнається й розвивається тільки в контексті гуманного педагогічного процесу і виявляється у філігранній його реалізації.

Визначаючи провідну концептуальну ідею, ми враховували той факт, що сучасний процес професійної підготовки і перепідготовки освітянських кадрів не забезпечує належного рівня готовності викладачів до гуманної, високопродуктивної професійної діяльності, оскільки він ґрунтується на аналітико-інформаційному підході та роздрібненості окремих навчальних дисциплін.

Існуючі заклади післядипломної освіти здебільшого перетворилися у звичайні вищі навчальні заклади із залученням на засадах погодинної оплати або штатного сумісництва викладачів із тих чи інших університетів або академій, тоді як вони за логікою їхнього призначення, їхніх функцій повинні отримати від держави ту необхідну й закономірну соціально-педагогічну й структурну вищість, яка їм по праву належить. Вони мають бути включені до складу і статусу провідних інститутів, університетів чи Центрів підвищення кваліфікації. Тоді тільки можна порушувати питання про підняття ролі диференціації якісних показників діяльності вищих навчальних закладів, про максимальне забезпечення вибору форм і засобів бажаної перепідготовки, переучування чи підвищення кваліфікації викладачів вищої школи.

Отже, науково-практичні потреби поставили перед науковим колективом Класичного приватного університету завдання – сформулювати наукову проблему дослідження, котра полягає в такому: необхідність розроблення інтенсивної моделі підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації та спеціальностей в умовах організації особливого, глибоко диференційованого післявузівського педагогічного процесу з метою забезпечення розвитку високого рівня професіоналізму та професійної культури кожного викладача.

Згідно із запропонованою концепцією комплексного колективного дослідження, зміст поняття “підвищення кваліфікації сучасного викладача” розглядається нами як особлива галузь професійної педагогіки й педагогічної діяльності, яка має свої особливості, освітні парадигми й завдання у процесуальному та результативному аспектах.

По-перше, реалізація нової освітньої парадигми підвищення кваліфікації викликає потребу подальшого безперервного й постійного розвитку педагогічної майстерності як важливої складової професіоналізму викла-

дача вищої школи з будь-якого предмета за індивідуальними програмами, враховуючи конкретний соціум, характер взаємодії викладача із суб'єктами педагогічного процесу, особливості динаміки розвитку в навчально-виховному процесі конкретного закладу педагогічних явищ, власного характеру викладача, його творчих можливостей (А.В. Сущенко).

По-друге, прикладні дослідження, проведені останніми роками, виявили відсутність єдності думок у виявленні персоніфікованих еталонів професіоналізму викладача. Особливо це стосується морально-психологічної оцінки викладацької майстерності тих педагогів, які викладають технічний комплекс дисциплін.

По-третє, відсутнє визначення ознак та змісту самого поняття “підвищення кваліфікації”, у зв'язку з чим назріла нагальна потреба в наукових пошуках нових концептуальних підходів до визначення мети, розгляду особливостей технологій і методик безперервного розвитку професіоналізму викладачів у післядипломний період, підвищення їхньої кваліфікації, зміни способів впливів, що приводять до вдосконалення всієї системи професійної перепідготовки, що зумовило створення й апробацію якісно нової варіативної системи підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів.

У результаті попередньо проведеного дослідження науковцями Інституту післядипломної освіти Класичного приватного університету виявлена інтегральна трикомпонентна модель викладача, змістові якості якої мають складний динамічний характер, які формуються і змінюються в процесі педагогічної діяльності завдяки наявності внутрішньої енергії, виявляються в педагогічній спрямованості, психологічній готовності й здатності до самостійної творчої праці.

Ідеальний образ сучасного творчого викладача, за нашою концепцією і моделлю, розглядається як найвищий ступінь його позитивного професійного впливу на професійну підготовку сучасного студента, включає в себе генеральну сукупність його характерних рис і особливостей, систему прагнень, очікувань, прогнозів, цінностей.

Дослідження показало: процес ефективного позитивного впливу успішного викладача на студентів залежить не тільки від його знань, але й від змісту й характеру контактів, навчальних відносин, які існують у створеному ним педагогічному процесі. Головну роль тут відіграють взаємні позитивні емоції й мотиваційні моменти, загальне емоційне ставлення до молоді, стабільність контактів, якість взаємодії, щирість виконання професійної ролі.

Структурні характеристики образу творчого викладача у суспільній свідомості різних суб'єктів педагогічної взаємодії, зокрема, у студентів і магістрантів дуже різноманітні. Виявлено помітний вплив спеціалізації на зміст образу популярного творчого викладача.

Диференціація й повнота уявлень про кваліфікацію сучасного викладача зростає в міру набуття суб'єктами вузівського педагогічного процесу досвіду практичної духовної взаємодії, створення викладачем психолого-

педагогічних умов формування ідеального образу, а найголовніше – максимально повного розкриття творчих можливостей викладача, яке виявляється в такому:

- креативне ставлення до оточуючого навчального соціуму;
- створення власної творчої лабораторії праці, відкритості до педагогічних інновацій;
- безперервне оцінювання своєї професійної діяльності, своїх рис характеру;
- розроблення програм і планів індивідуального особистісно-професійного розвитку, що відображають прагнення до самоорганізації, самореалізації на етапі життєвого шляху;
- ознайомлення з думками своїх студентів, аналіз їхніх критичних зауважень та змінювання методів своєї педагогічної діяльності відповідно до вимог часу, суспільства й особливостей професійної спрямованості ВНЗ.

Існуючі складні процеси сучасного суспільного розвитку потребують теоретичного осмислення та якісного оновлення не тільки технології, але й змісту професійної діяльності викладачів усіх закладів освіти, яка має сприяти утвердженню людини як найвищої соціальної цінності, найповнішому розкриттю її здібностей, задоволенню творчих потреб, гармонії відносин людини й навколишнього середовища.

Професіонал у галузі освіти має глибоко усвідомлювати місце і роль культури, гуманних принципів освіти, вільно орієнтуватись у технологіях гуманізації навчання та виховання, розуміти особливості гуманного педагогічного процесу, оперативно оволодівати науковою інформацією про гуманний педагогічний процес та його особливості.

Як відомо, жоден з навчальних предметів середніх і вищих педагогічних закладів, що входить до структури професійної підготовки педагогів, не забезпечує належного рівня такої готовності до гуманізації їхньої відповідної майбутньої професійної діяльності.

У цьому контексті не можуть забезпечити необхідну якість підготовки до гуманізації педагогічного процесу й існуюче короткочасне стажування, яке останнім часом закріпилось як найбільш типовий і поширений вид підвищення кваліфікації викладачів, яка зобов'язує проводитись тільки раз у п'ять років, що зумовлює необхідність розробки та теоретичного обґрунтування більш оперативної, урізноманітненої розгалуженої й постійно діючої системи професійного зростання викладачів усіх категорій, підвищення їхньої майстерності в царині найактуальнішої проблеми – високої культури й професіоналізму в організації вузівського педагогічного процесу в умовах конкретного освітнього закладу, а за необхідності – й переучування.

З цього приводу видатний український педагог В.О. Сухомлинський писав: “Без наукового передбачення, без уміння закладати в людину сьогодні ті зерна, які зійдуть через десятиріччя, виховання перетворилося б на примітивний догляд, вихователь – у неграмотну няньку, педагогіка – у

знахарство. Треба науково передбачати – у цьому суть культури педагогічного процесу, і чим більше тонкого вдумливого передбачення, тим менше неочікуваних нещасть” [3, с. 15].

Складові моделі підвищення кваліфікації викладачів вищої школи:

1. Ресурсне забезпечення якісного підвищення кваліфікації викладачів вищої школи.

2. Створення на базі Класичного приватного університету Науково-методичного центру підвищення кваліфікації викладачів вищої школи регіону, що передбачає:

– *базовий потенціал*: кадровий – професійна готовність викладачів, задіяних у роботі з педагогами вищої школи (взаємодія різних суб’єктів післядипломного педагогічного процесу, представників служб, наукової, навчальної частини, працівників бібліотеки, лабораторій, заснованих на діалогічності й партнерстві);

– *матеріально-технічний, фінансово-мотиваційний*;

– *духовний* – загальноосвітня культура та інтелектуальні, гуманістичні цінності, професійна, управлінська, технологічна, наукова, правова, організаційна, інформаційна, методична культура; рівень технічного, інформаційного, науково орієнтованого, науково-методичного, навчально-комп’ютерного, інноваційного забезпечення.

3. *Технологічний* (методи наукового пізнання, навчальні програми, навчальні плани, спецкурси, методичні розробки, книги, електронні посібники, візуальна та текстова інформація, оформлення, інтернет-сайти, стиль викладання і характер контролю, моделювання перспективної професійної діяльності тощо).

4. *Внутрішній особистісний ресурс*: володіння засобами особистісного самовиявлення й саморозвитку, особистісно центрований ресурс (домагання, статусні досягнення особистості викладача, гармонія з самим собою, стійкість до стресів, досягнення константних вершин визнання, працездатність, вміння зберігати спроможність вийти за межі запланованого в житті чи професії, постійна готовність до змін змісту викладацької діяльності й самоосвіти в умовах використання новітніх інформаційних технологій, потужний процес самоздійснення тощо).

Не враховується ще й той факт, що самі новаторські педагогічні ідеї такі короткочасні, що старіють ще до того, як їх починають презентувати в системі підвищення кваліфікації, яка в Україні майже відсутня.

У вищих навчальних закладах, де здійснюють викладачі своє стажування один раз на п’ять років, існує величезна дистанція між новими цілями, завданнями вишів, змістом і цілями підвищення кваліфікації, що не могло не вплинути на результати роботи. Деякі цілі перетворилися в лозунги педагогічних починань, засоби перестали бути професійною цінністю, а результати вимірюються критеріями, які не відображають сутності прогресивних освітніх перетворень і модернізації вищої освіти.

Можна констатувати, що цілі підвищення кваліфікації викладачів вищої школи в новому соціумі багато років не змінювались, науково не об-

грунтовувались й експериментально не підтверджувались. Бувають випадки, коли загальна мета підвищення кваліфікації формується так широко, що уявлення про неї залишається зовсім незрозумілим ні для тих, хто навчає, ні для тих, для кого ця система створена.

Наукове осмислення категорій “підвищення кваліфікації”, “розвиток професіоналізму викладача”, з нашої точки зору, означає: досягнення та реалізацію цілей, набуття ресурсу реального інтелектуально-творчого досвіду, щиро усвідомленого прагнення до оновлення, здійснення особистісних і професійних перетворень на користь їхніх якісних характеристик, опанування новими формами професійного мислення, внутрішніми переживаннями за вищість особистісного статусу і престижу свого навчального закладу у кількісному та якісному вираженні.

У цьому контексті існує уявлення й розуміння самими дослідниками базових термінів “підвищення кваліфікації”, “факультет підвищення кваліфікації” тощо, які вже давно набули світового поширення, у деяких випадках не відповідають своєму дійсному змісту. Саме зміст цих термінів має максимально повно і точно ідентифікувати сутність та інтенсивність позитивної змінності в розвитку професіоналізму викладачів у післядипломному педагогічному процесі.

Загалом навіть уявлення про поняття “професіоналізм” у підвищенні кваліфікації теж має складну конфігурацію, де знаходять відображення їх багатоманітність, що не дає змоги категорійно співвіднести феномени “професіоналізм” і “його підвищення”.

Досі, наприклад, традиційно підвищують кваліфікацію і директори шкіл, у яких відсутня будь-яка спеціальна підготовка керівників як управлінців на основі базової освіти або певних систематичних знань. Так само підвищують кваліфікацію викладачі вищих навчальних закладів, які не мають освітньої кваліфікації “викладач вищої школи”. Не так давно розпочала роботу магістратура, покликана готувати викладачів вищої школи.

У більш узагальненому вигляді це вказує на те, що для повноцінного підвищення кваліфікації викладача вищої школи потрібні чіткі уявлення про нього, оскільки саме це поняття є предметом теоретичного дослідження.

Звідси можна зробити висновок: щоб підвищувати професійну кваліфікацію вищої школи, потрібно її мати. І тільки потім створювати умови для її розвитку і збагачення. Вважаємо, що ця прогалина пояснюється тим, що, з одного боку, таке завдання не ставилося перед освітніми системами, а з іншого – тим, що професійна педагогіка не забезпечила практику педагогічними знаннями, які б уможливили модернізацію системи підвищення кваліфікації викладачів вищої школи.

Вважаємо, що ця прогалина буде дещо заповнена цим дослідженням, адже його мета на основі теоретико-емпіричного й дослідного вивчення запропонувати систему формувальних впливів, що здійснюються в експериментальних умовах створення Центру підвищення кваліфікації як інтенсивної розгалуженої системи з урахуванням авторських концептуальних

підходів до організації доцільного чітко організованого професійного розвитку і саморозвитку з метою досягнення кожним викладачем певного рівня професійної самореалізації. І саме в цьому контексті це дослідження набуває високої усвідомленості та практичної вагомості.

Але така концепція й запропонована дослідна модель вимагає експериментальної перевірки, яка відбувається на базі Класичного приватного університету, Запорізького національного університету, Університету економіки, екології й права, Університету менеджменту (Інститут післядипломної освіти) (м. Київ), Дніпропетровського юридичного університету, закладів професійної освіти, Запорізького навчально-виховного комплексу “Мрія”, шкіл-гімназій, ліцеїв міст Запоріжжя, Енергодар, Вільнянськ та ін.

У дослідженні беруть участь дев’ять докторів педагогічних наук, шістнадцять кандидатів наук, п’ять докторантів, шість аспірантів.

Мета формувального експерименту: інтенсифікація розвитку професіоналізму викладачів вищої школи, підвищення їхньої кваліфікації на основі нової системи оцінок якості професійної діяльності сучасного викладача.

Формувальний експеримент передбачає:

1. Відстеження результативності впливу постійно діючої “Школи професійної майстерності викладача вищого навчального закладу” на екстраполяцію найбільш актуальних спеціальних професійних знань, корегування післядипломного педагогічного процесу, загальну професійну культуру викладачів ВНЗ, на створення оригінальних моделей навчання і виховання студентів, духовної взаємодії суб’єктів навчально-виховного процесу.

Створення необхідних умов вільного, необмеженого доступу педагогів-експериментаторів до інформаційних джерел, у тому числі, – до різноманітних сайтів, порталів, тематично розподілених ресурсів у галузі науки, освіти, педагогіки, культури системи Інтернет.

2. Дослідження психолого-педагогічних умов ефективної підготовки викладачів вищої школи до саногенного типу професійного мислення. Формування нового уявлення про організацію післядипломного педагогічного процесу.

3. Перевірка ефективності запровадження моделі (образу) викладача, підготовленого до роботи в нових умовах.

Для проведення якісного аналізу результатів формувального експерименту пропонуються необхідні для цього *показники і критерії оцінювання результатів* упровадження експериментальної програми дослідження.

З цією метою виділено дві групи критеріїв:

1. *Суб’єктивно-продуктивні* показники, які свідчать про творче виявлення професійної активності особистості викладача, стійке і тривале прагнення до підвищення професіоналізму та самовдосконалення.

2. *Об’єктивно-продуктивні* показники результативності сформованості вищого рівня професіоналізму. Як правило, це індивідуально значущі успіхи й досягнення викладачів, які набувають соціально значущого харак-

теру гуманної спрямованості професійної діяльності, пов'язані з науковими прогнозами, результативністю певних авторських ідей, що успішно презентуються на людях, конкурсах "Викладач року", творчих акціях різного рівня, науково-практичних конференціях, на творчих звітах, виставках *перспективного досвіду викладання й виховання студентів*.

Експериментом охоплено викладачів таких спеціальностей і дисциплін: педагогічних, психологічних дисциплін, програмна інженерія, програмне забезпечення автоматизованих систем, мікро- та наноелектроніка, фізична та біомедична електроніка, дизайн, облік і аудит, фінанси та кредит, банківська справа, прикладна статистика, спеціальності інтерактивних технологій, соціології, соціологічних компетенцій, журналістики, філології, гуманітарних, економічних, економічної кібернетики, правознавство, міжнародні відносини, математичних, державного управління, маркетингу, видавнича справа, бізнес-адміністрування, менеджмент економічної (інвестиційної) діяльності, аграрний менеджмент, системний аналіз, інформатика, здоров'я людини, фізичної реабілітації, туризму, військової підготовки, реклама, геодезія, землеустрій і картографія, релігієзнавство та ін.

Гіпотеза дослідження: інтенсивність набуття викладачами різних спеціальностей компетентності та професіоналізму в післядипломному педагогічному процесі помітно зростатиме, якщо:

- системоутворювальним фактором підвищення кваліфікації викладачів у післядипломному педагогічному процесі буде високопрофесійний науково-педагогічний колектив, об'єднаний спільною метою, корпоративною культурою, організаційною структурою, правилами професійної комунікації, особистісною гуманною спрямованістю, морально-етичними цінностями та здійсненням глибокої індивідуалізації навчально-виховного процесу; кваліфікації;

- якщо на прийнятих і узгоджених науковим колективом концептуальних засадах оперативно організувати спеціальну теоретико-методичну підготовку з педагогіки вищої школи й цілеспрямоване навчання за спеціальністю усіх викладачів на основі продукування нових знань, зміцнення професійного партнерства слухачів, підвищення відповідальності за якість професійної діяльності, ефективну інтенсифікацію післядипломного педагогічного процесу;

- створювати додаткові спеціально організовані системи та можливості для отримання якомога більшого й глибшого обсягу інформації, наповнюючи процес підвищення кваліфікації новими знаннями й цілями, формуючи установку на постійний приріст професіоналізму;

- забезпечувати свободу вибору наукового напрямку, специфіку методики й засобів використання в освітньо-науковій творчості та проходженні практики незалежності в творчій роботі;

- залучення слухачів до презентації професійних, наукових і педагогічних здобутків, їх стимулювання.

Відповідно до гіпотези, виокремлено проблеми та визначено такі основні завдання дослідження:

- проаналізувати сутність провідних дефініцій і теоретико-педагогічних підходів до реформування й розвитку системи підвищення кваліфікації викладачів;
- виявити стан сформованості професійної компетентності викладачів спеціальних дисциплін, їх прагнення, діапазон професійних очікувань (життєвих експектацій), мотивацій, цілей і змін;
- створити на базі новоствореного Центру підвищення кваліфікації викладачів, на базі лабораторії – Школу саморозгортання професіоналізму і самоствердження викладачів у процесі підвищення кваліфікації з метою їхнього просування до вершин професійної майстерності;
- розробити, теоретично обґрунтувати концепцію інтенсифікації розвитку професіоналізму науковців, викладачів, магістрантів вищих та інших освітніх закладів, технологію, змістовно-структурні й організаційно-методичні основи її реалізації, експериментально перевірити їх ефективність;
- визначити загальні й специфічні психолого-педагогічні умови інтенсифікації підвищення кваліфікації викладачів різних спеціальностей;
- експериментально перевірити та науково обґрунтувати концептуальні основи конструювання моделі постійно діючого й безперервного процесу формування професійної майстерності викладачів;
- розробити та експериментально перевірити науково-методичну внутрішньовузівську систему й технологію формування професіоналізму викладачів, навчальні посібники та методичні рекомендації Міністерству освіти і науки, молоді та спорту, завідувачам кафедр, викладачам вищих навчальних закладів з планування та організації підвищення їхньої кваліфікації.

Індикаторами розвитку професіоналізму викладача, за нашою концепцією, є:

- безумовний результативний вплив експериментальної моделі підвищення кваліфікації викладачів на загальну педагогічну культуру праці, духовне взаємозбагачення суб'єктів післядипломного навчально-виховного процесу;
- наявність у викладачів саногенного типу мислення, внутрішньої програми роботи над собою;
- розуміння внутрішнього психолого-педагогічного смислу педагогічних ситуацій;
- вміння, виходячи із сутності ситуацій, приймати рішення навіть в умовах невизначеності з певною мірою ризику, готовність здійснити пробний педагогічний вплив на користь студентам;
- вміння викладачів аналізувати й перетворювати педагогічну ситуацію у викладанні дисципліни швидко й правильно, інколи інтуїтивно, але зрештою доцільно;

- педагогічно доцільне гуманне самовираження, задоволення обставинами людського спілкування та шанобливого ставлення в колективі;
- творчість педагогів і дітей у сфері моралі, гуманних відносин; духовної взаємодії;
- вміння педагогів аналізувати свої якості й властивості, вибирати засоби педагогічної діяльності, які відповідають індивідуально-психологічним особливостям студента;
- здатність самостійно регулювати навчальний час, використовувати джерела поповнення досвіду і знань, зіставляти свій досвід з новими ідеями психолого-педагогічної науки, здійснювати синтез нових ідей і передового досвіду, розумно використовувати цей досвід у своїй роботі тощо.

Література

1. Остапчук О. Гуманітарний ресурс модернізації педагогічних систем / О. Остапчук // Шлях освіти. – 2010. – № 4.
2. Тульчинский Г.Л. Постгуманизм и личность / Г.Л. Тульчинский. – М. : Смысл, 2004.
3. Сухомлинский В.А. О воспитании / В.А. Сухомлинский ; [сост. и авт. вступит. очерков С. Соловейчик]. – 5-е изд. – М. : Политиздат, 1985.

ТРОФІМУК К.В.

КОНЦЕПТИ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Зростання ролі вільного часу та відпочинку для розвитку людини потребує підготовки фахівців з готельно-ресторанної справи, які успішно будуть поєднувати теоретичні знання і практичні вміння висококваліфікованого працівника.

У системі фахової підготовки працівників готельно-ресторанної галузі у вищій школі обов'язковою умовою успішної навчальної і майбутньої фахової діяльності є знання основ різних видів спілкування, володіння культурою професійного мовлення та формування на цій основі відповідної компетенції ділової та міжособистісної взаємодії. Адже діяльність працівників готельно-ресторанної сфери належить до категорії “людина-людина”, тому їх професійне спілкування є основою конкурентних здібностей цієї галузі.

Різні проблемні аспекти спілкування досліджували відомі науковці О. Леонт'єв, О. Бодальов, В. Кан-Калик, В. Андреева, В. Лозова, Н. Ільїна.

Особливості культури професійного спілкування вивчали О. Даниленко, І. Ісаєв, В. Соколова, О. Донченко, О. Пономаренко, Г. Гладіна. Велику увагу на сьогодні вчені приділяють і питанням підготовки до культури професійного спілкування у різних сферах діяльності, зокрема: менеджерів управлінської діяльності (Н. Костриця, О. Куліш, В. Лівенцова), медичних працівників (М. Лісовий), майбутніх офіцерів прикордонників (С. Капітанець), майбутніх аграрників (Л. Барановська), міжнародників-